

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»
Навчально-науковий інститут психології**

Кафедра психології

Мельніченко Вероніка Сергіївна

УДК 378.011.3-057.175

Кваліфікаційна робота

Типологія викладачів ВНЗ очима сучасних студентів

053 «Психологія»

«Юридична психологія»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота містить результати власних доробок. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ В. С. Мельніченко

Науковий керівник Живоглядов Юрій Олексійович кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТИПОЛОГІЇ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ ОЧИМА СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ	7
1.1. Головні аспекти типології особистості викладача	7
1.2. Комунікативне забезпечення навчально-виховного процесу у ВНЗ	12
1.3. Психолого-педагогічна модель викладача ВНЗ та шляхи її реалізації	20
Висновки до розділу 1	41
РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТИПОЛОГІЇ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ ОЧИМА СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ	43
2.1. Методологічне обґрунтування дослідження	43
2.2. Дослідження психологічних особливостей сприймання та розуміння викладача	46
2.3. Оцінка результатів психологічних особливостей сприймання та розуміння викладача	54
Висновки до розділу 2	58
РОЗДІЛ 3 ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СПРИЙМАННЯ ВИКЛАДАЧА У ПРОСТОРИ ВНЗ	60
3.1. Психологічний аналіз сприймання особистості викладача студентами в процесі їх професійної підготовки	60
3.2. Розробка програми із покращення сприймання студентати особистості викладача	69
Висновки до розділу 3	72
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	87

РЕФЕРАТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ «ТИПОЛОГІЯ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ ОЧИМА СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ»

Актуальність роботи. У сучасному світі, де освіта відіграє все більшу роль у житті людини, питання якості викладання та взаємодії викладачів зі студентами стає дедалі актуальнішим. Дослідження типології викладачів ВНЗ очима сучасних студентів дозволяє отримати цінну інформацію про їхні очікування, потреби та сприйняття викладацької діяльності.

Перехід від авторитарної до демократичної моделі навчання потребує нових підходів до викладання та взаємодії з аудиторією.

Сучасні студенти належать до покоління, яке має свої особливості сприйняття інформації та спілкування. Роботодавці та суспільство загалом очікують від випускників не лише теоретичних знань, але й практичних навичок, уміння критично мислити та працювати в команді. Ефективна комунікація між викладачем та студентами є ключовим фактором успішного навчання.

Дослідження типології викладачів вищих навчальних закладів з погляду сучасних студентів є вкрай актуальним у сучасному освітньому контексті. Сучасні студенти, які формують майбутнє суспільство, зіштовхуються з різноманітними викладачами, кожен з яких має свої унікальні риси та методи роботи. Зрозуміння та аналіз сприйняття студентами різних типів викладачів може допомогти у покращенні взаєморозуміння та співпраці між ними. Крім того, це дослідження може відобразити актуальні потреби та очікування студентської громадськості від викладацького корпусу. Розуміння та усвідомлення студентами різних стилів викладання може сприяти створенню сприятливого навчального середовища та покращенню якості освіти. Дослідження типології викладачів з точки зору студентів може виявити недоліки та проблеми у навчальному процесі, що потребують уваги та вирішення.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити типологію викладачів ВНЗ очима сучасних студентів.

Висвітлення поставленої мети зумовило розкриття наступних **завдань** дослідження:

1. Охарактеризувати головні аспекти типології особистості викладача;
2. Дослідити комунікативне забезпечення навчально-виховного процесу у ВНЗ;
3. Розкрити психолого-педагогічну модель викладача ВНЗ та шляхи її реалізації;
4. Здійснити методологічне обґрунтування дослідження
5. Дослідити психологічні особливості сприймання та розуміння викладача;
6. Оцінити результати психологічних особливостей сприймання та розуміння викладача;
7. Здійснити психологічний аналіз сприймання особистості викладача студентами в процесі їх професійної підготовки;

Об'єктом дослідження є процес сприйняття сучасними студентами різних типів викладачів у вищих навчальних закладах.

Предмет: типологія викладачів ВНЗ очима сучасних студентів.

Під час дослідження було використано наступні **методи дослідження:** метод аналізу, полягав в розборі складових частин об'єкта дослідження (викладачів у ВНЗ) для розуміння їх структури, функцій та взаємозв'язків. Метод синтезу полягав в об'єднанні окремих елементів аналізу в цілісну картину або концепцію, а саме об'єднання різних характеристик викладачів у певні категорії. Метод зіставлення використовувався для порівняння різних аспектів, зіставлення дало змогу визначити спільні та відмінні риси між різними категоріями викладачів. Метод абстрагування включав виділення основних типів та категорій викладачів на основі важливих характеристик.

Аналітичний метод було використано для аналізу різних аспектів викладацької діяльності та їх впливу на студентів.

Для емпіричного дослідження використовувалося анкетування, спостереження, співбесіда, тестування, експертна оцінка – для виявлення психологічних особливостей і відмінностей у сприйманні викладачів студентами 1 і 4 курсу; психологічний експеримент – для перевірки гіпотези дослідження; математичні методи обробки даних – для аналізу та інтерпретації результатів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дослідження розкриває новий підхід до розуміння типології викладачів у вищих навчальних закладах через призму сприйняття сучасними студентами. Дане дослідження пропонує комплексний підхід до класифікації викладачів, враховуючи різні аспекти їхньої діяльності, такі як методи навчання, комунікативність, підхід до студентів тощо. Також важливою є можливість використання отриманих результатів для подальших досліджень у галузі педагогіки та психології освіти.

Теоретичне значення дослідження полягає в розширенні теоретичного розуміння процесу викладання та навчання вищої освіти. Отримані результати можуть бути корисні для вдосконалення навчальних програм, підвищення якості навчання та підготовки викладачів, а також для розробки імплементації нових методик та підходів до викладання.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в їхньому застосуванні для покращення якості вищої освіти та навчального процесу. Розуміння сприйняття студентами різних типів викладачів може допомогти у виявленні кращих підходів до навчання. Адміністрація навчальних закладів може використовувати ці результати для підтримки та стимулювання викладачів, які використовують ефективні методи викладання. Дані дослідження можуть служити основою для розробки програм підготовки викладачів, спрямованих на розвиток їхніх професійних навичок та компетенцій. На основі отриманих результатів можна внести зміни до

навчальних програм, зокрема, врахувати потреби та очікування сучасних студентів. Це допоможе підвищити актуальність та релевантність освіти, що відповідає потребам суспільства та ринку праці.

Експериментальну базу дослідження становить 100 студентів першого та четвертого курсів університету економіки і права «КРОК».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі: вступ три розділи, дев'ять підрозділів, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел в кількості 73 шт. Загальний обсяг роботи становить 75 сторінок машинописного тексту.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні засади типології викладачів ВНЗ очима сучасних студентів»** Встановлено, що головні аспекти типології особистості викладача можуть включати його психологічні риси, особливості професійної мотивації, рівень комунікабельності, ступінь відкритості до нових ідей, особистісні цінності та стиль викладацької діяльності. Ці аспекти визначають, як викладач сприймає свою роль у навчальному процесі, як взаємодіє зі студентами та колегами, а також як формує своє професійне оточення.

Комунікативне забезпечення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах включає в себе розвиток навичок активного слухання, вміння вести діалог, використання різних форм інтерактивного навчання та виховання. Ефективна комунікація сприяє підвищенню залученості студентів до навчання, сприяє розвитку їх критичного мислення та здатності до саморефлексії, а також сприяє побудові довірчих відносин між викладачами та студентами.

Педагогічне спілкування є важливою складовою навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Його ефективність визначається не лише рівнем передачі знань, але й впливом на формування особистості студентів. Оптимізація цього спілкування сприяє створенню сприятливого мікроклімату, розвитку ділових відносин та позитивно впливає на

результативність навчального процесу. Залучення студентів до активного участі у навчальних і виховних заходах, формування почуття професійної спільності і використання різноманітних форм співробітництва допомагають максимально розкрити їхні потенційні можливості. Таким чином, педагогічне спілкування є ключовим фактором у вихованні та формуванні компетентних фахівців у вищій школі. Механізм сприйняття студентами особистості викладача виявляється через взаємозв'язок структури і змісту понять "компетентність" і "компетенції" фахівця.

Проведений аналіз думок студентів свідчить про наявність ряду відкритих проблем взаємодії "викладач-студент". Ці проблеми включають вміння спілкуватися, розуміти іншу людину, співчувати іншим і прийти їм на допомогу, а також поступатися і поважати особистість в кожній людині. Своєчасна діагностика цих проблем дозволить знайти адекватні рішення для оптимальної гуманізації та демократизації педагогічного процесу в сучасній вищій школі.

У другому розділі **«Емпіричне дослідження типології викладачів ВНЗ очима сучасних студентів»** Дослідження, проведене серед студентів Університету економіки та права «КРОК», виявило значний науковий і практичний інтерес у сучасній освітній системі. Аналіз сприйняття викладачів студентами різних курсів та їхніх уявлень про ідеального викладача був центральною метою дослідження. Застосування різноманітних методів, включаючи анкетування та методику вільного опису, дозволило глибше розуміти навчально-пізнавальну взаємодію між студентами та викладачами. Отримані результати можуть служити основою для розробки стратегій підвищення мотивації студентів, поліпшення якості навчання та збільшення задоволення від навчального процесу. Це дослідження може сприяти розвитку більш ефективних методик викладання та покращенню загального навчального середовища.

Висновок дослідження серед студентів першого курсу підтверджує важливість ключових аспектів викладацької діяльності для успішного

навчання та розвитку. Ясне пояснення матеріалу, здатність зацікавити студентів та активна участь в навчальному процесі визначають ефективність викладання.

Позитивні взаємовідносини та підтримка викладача сприяють формуванню довіри та сприйнятливою навчального середовища. Студенти також відзначають важливість доброзичливості, толерантності та взаєморозуміння викладача як ключових аспектів.

Ідеальний викладач має об'єднувати в собі як фахову компетентність, так і особистісні якості, що сприяють позитивній взаємодії зі студентами. Результати підкреслюють, що крім знань, важливо вміти ефективно спілкуватися та створювати комфортну навчальну атмосферу.

Ці висновки підтримують гіпотезу про необхідність комунікативних навичок викладача для успішного впливу на навчальний процес. Такий підхід сприяє розвитку студентів та підвищенню їхньої мотивації до навчання.

У третьому розділі **«Психологічний аналіз сприймання викладачів у просторі ВНЗ»** визначено, що аналіз розробленості в психолого-педагогічній теорії проблеми сприйняття особистості викладача студентами в процесі їх професійної підготовки дозволяє зробити наступні висновки:

Сприйняття особистості викладача студентами базується на готовності викладача до компетентної взаємодії зі студентами в процесі їх професійної підготовки. Це вимагає від викладача виявлення вмінь у вирішенні соціально-педагогічних завдань, що виникають під час професійної підготовки майбутнього фахівця. Особистісні і професійно важливі якості викладача є основою готовності студентів до компетентної професійної підготовки.

Розробка та впровадження програми покращення сприйняття студентами особистості викладача відіграє ключову роль у створенні сприятливого освітнього середовища. Програма, що включає тренінги з розвитку комунікативних навичок, активне слухання та інтерактивні методи навчання, демонструє значне покращення у взаємодії між студентами та викладачами. Результати оцінки ефективності підтверджують зростання рівня

емпатії та взаємодії з боку викладачів, що сприяє підвищенню мотивації студентів до навчання. Регулярне оновлення програми, інтеграція її в навчальні плани та підтримка постійного зворотного зв'язку забезпечують її актуальність та ефективність. Обмін успішними практиками серед викладачів і організація семінарів сприяють поширенню найкращих методів взаємодії зі студентами. Загалом, програма є важливим інструментом у підвищенні якості освіти та задоволеності студентів, що підкреслює необхідність її подальшого розвитку та вдосконалення.

ВИСНОВКИ

1. У результаті теоретичного дослідження було охарактеризовано головні аспекти типології особистості викладача. Типологія особистості викладача включає різноманітні аспекти, які визначають його професійну діяльність та взаємодію зі студентами та колегами. Одним із головних аспектів є педагогічний стиль, який відображається у методах викладання, спілкуванні зі студентами та управлінні навчальним процесом. Крім того, важливою є особистісна орієнтація викладача, його цінності, вірування та мотивації, які впливають на його підхід до роботи та міжособистісні взаємини. Також значущим аспектом є рівень професійної компетентності та наявність освітніх та наукових досягнень, які формують базу для ефективної викладацької діяльності. Важливо також враховувати індивідуальні риси особистості викладача, його темперамент, характер та соціальну роль, які можуть впливати на його взаємодію зі студентами та сприйняття навчального матеріалу. Такий комплексний підхід до типології особистості викладача допомагає краще зрозуміти його професійні можливості та пристосувати робочий процес до індивідуальних потреб та особливостей.

2. Досліджено комунікативне забезпечення навчально-виховного процесу у ВНЗ. Комунікативне забезпечення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах (ВНЗ) є ключовим аспектом, який визначає якість навчання та формування особистості студентів. Воно включає в себе широкий спектр комунікаційних процесів між викладачами та студентами. Ефективне комунікативне забезпечення передбачає наявність відкритого та взаємовідкритого спілкування, яке сприяє взаєморозумінню, обміну ідеями та стимулює активну пізнавальну діяльність. Важливим аспектом є також розвиток культури спілкування, включаючи повагу до думки інших, вміння слухати, виражати свої думки аргументовано та конструктивно. Такий підхід сприяє позитивній атмосфері в навчальному середовищі та сприяє ефективному засвоєнню знань.

3. Розкрити психолого-педагогічну модель викладача ВНЗ та шляхи її реалізації та встановлено, що у вищому навчальному закладі педагогічне спілкування виступає як ключовий елемент навчально-виховного процесу, оскільки воно впливає на розвиток інтелектуальних та особистісних якостей студентів. Спілкування є основним засобом формування особистості, оскільки через нього реалізується навчання та виховання одночасно. Важливою метою педагогів є створення умов для ефективного спілкування та колективних форм навчання, які сприятимуть як пізнавальному, так і особистісному розвитку студентів. Навчання в університеті відіграє ключову роль у житті студентів, тому важливо, щоб спілкування в процесі навчання сприяло їхньому повноцінному розвитку як особистостей та суб'єктів пізнання. Взаємодія між викладачами та студентами має велике значення для результативності навчально-виховного процесу, а оптимальне педагогічне спілкування створює сприятливі умови для формування особистості студента. Додатково, наукові дані свідчать про те, що добрий мікроклімат і ефективні ділові взаємини між учасниками навчального процесу позитивно впливають на його результативність. Важливим аспектом є розробка вимог до системи взаємин "викладач-студент", які максимально сприяють успішному навчанню та вихованню студентів. Забезпечення гармонійної взаємодії, орієнтованої на самосвідому дорослу особистість, сприяє подоланню авторитарних підходів у вихованні та навчанні. Також важливо враховувати індивідуальність кожної особистості у процесі спілкування та використовувати різні стилі педагогічного спілкування залежно від ситуації. Педагоги повинні розвивати свої комунікативні навички та бути готовими до адаптації до потреб і можливостей різних груп студентів. Таким чином, високий рівень педагогічного спілкування сприяє якісному навчанню та формуванню особистості студента, що є важливою передумовою для успішного випуску кваліфікованих фахівців.

4. Здійснено методологічне обґрунтування дослідження та встановлено, що дослідження, проведене серед студентів першого та

четвертого курсів Університету економіки та права «КРОК», має значний науковий і практичний інтерес у контексті сучасних трансформацій у системі освіти. Мета дослідження полягала у вивченні відмінностей у сприйнятті особистості викладача студентами різних курсів та виявленні їхніх уявлень про "ідеального викладача". Проведене дослідження аналізувало сприйняття викладачів студентами першого та четвертого курсів, а також їхніх уявлень про ідеального викладача. Здійснення анкетування серед студентів та аналіз отриманих результатів дозволили виявити особливості навчально-пізнавальної взаємодії між студентами та викладачами. Мета дослідження дозволила сформулювати робочу гіпотезу щодо змін у сприйнятті та оцінці образу ідеального викладача студентами у процесі навчання. Ретроспективний аналіз літератури, методики вільного опису, контент-аналіз та інші методи були застосовані для досягнення поставлених цілей. Використання різноманітних методів дослідження, включаючи анкетування та методику вільного опису, дало можливість глибше зрозуміти сприйняття студентами образу ідеального викладача.

5. Досліджено та оцінено психологічні особливості сприймання та розуміння викладача. Дослідження, проведене серед студентів першого курсу, відкрило ряд ключових аспектів, які вони вважають важливими в роботі викладача. Студенти високо оцінили здатність викладача ясно та доступно пояснювати матеріал, зацікавлювати їх у вивченні та залучати до активної участі у навчальному процесі. Ці якості стимулюють інтерес та мотивацію до самостійного навчання і сприяють ефективному засвоєнню знань. Позитивні взаємовідносини та довіра між викладачем і студентами визначені як ключові для успішної взаємодії. Здатність викладача залучити підтримку студентів сприяє відкритому обміну ідеями та розвитку критичного мислення. Толерантність і відкритість до думок студентів сприяють їхній самостійності та самовираженню. Ідеальний викладач для студентів першого курсу об'єднує в собі не лише фахову компетентність, але й особистісні риси, які сприяють позитивній взаємодії. Він володіє комунікативними здібностями, що

дозволяють успішно взаємодіяти зі студентами на всіх етапах навчання. Високі оцінки за деякими критеріями підтверджують здатність викладача ефективно впливати на навчальний процес та створювати сприятливі умови для розвитку студентів. Однак існують аспекти, де викладачі отримали низькі оцінки, що свідчить про високі вимоги студентів та можливу неузгодженість ідеалів викладача з їхніми очікуваннями. У цілому, результати дослідження підтверджують, що сучасний вищий навчальний заклад вимагає від викладачів не лише фахових знань, але й здатності ефективно спілкуватися та взаємодіяти зі студентами. Це підкреслює важливість комунікативних навичок та вміння створювати позитивне навчальне середовище. Проаналізовано взаємодію «викладач-студент» у освітянському просторі університету. Результати аналізу вмісту вказують на те, що сучасні студенти уявляють ідеального викладача як особистість з певними рисами характеру та стилем поведінки. Для них важливо, щоб викладач був добрим, справедливим, активним, чесним, урівноваженим та володів високим інтелектом, а також був професіоналом у своїй справі. Зовнішній вигляд також має значення, і студенти цінують акуратність, сучасний стиль одягу та вміння мати власний стиль. Ці характеристики відповідають традиційним вимогам до педагогів, що визначені класичною педагогікою. Відповідність викладачів цим характеристикам може суттєво впливати на зацікавленість студентів у вивченні предметів та, відповідно, підвищувати ефективність навчального процесу. Однак, щоб забезпечити ефективний навчальний діалог у системі "викладач - студент", важливо, щоб викладач відповідав існуючим у студентів оцінним стандартам. Також варто відзначити, що описи викладачів, які надаються студентами різних спеціальностей, можуть відрізнятися. Для студентів гуманітарних спеціальностей, наприклад, важливішими можуть бути особистісні риси викладача та його здатність сприймати студента як індивідуальність.

6. Здійснено психологічний аналіз сприймання особистості викладача студентами в процесі їх професійної підготовки. Готовність

викладача до компетентної взаємодії зі студентами в процесі їх професійної підготовки є ключовим чинником у сприйнятті його особистості студентами. Це включає в себе не лише фахові знання, а й здатність до ефективної комунікації та розвитку позитивних міжособистісних відносин. Важливість особистісних і професійних якостей викладача полягає у їхньому впливі на мотивацію та активність студентів у навчальному процесі. Якість взаємодії з викладачем може визначати ступінь зацікавленості студентів у певній дисципліні та їхня успішність. Сприйняття особистості викладача студентами є динамічним процесом, який залежить від різноманітних факторів, таких як стиль викладання, спілкування в позааудиторному середовищі, а також особисті враження та досвід студентів. Взаємозв'язок між структурою та змістом понять "компетентність" і "компетенції" фахівця визначає сприйняття студентами його особистості. Чим вищий рівень професійної компетентності викладача, тим більше довіри йому приділяється студентами. Одним з важливих аспектів механізму сприйняття особистості викладача є його здатність до створення сприятливого та довірчого середовища для навчання, де студенти почувають себе зрозумілими та підтриманими. Успішна взаємодія між викладачем і студентами передбачає виявленням викладачем індивідуального підходу до кожного студента, що ґрунтується на розумінні їхніх потреб та можливостей. Через взаємозв'язок між сприйняттям особистості викладача та розвитком професійних компетенцій студенти отримують можливість не лише засвоїти теоретичний матеріал, але й використовувати його в практичній діяльності. Порухення сприятливого взаємодії між викладачем і студентами може призвести до втрати мотивації у навчанні, конфліктів та непорозумінь. Зважаючи на важливість взаємодії викладача зі студентами, важливо, щоб викладачі засвоїли педагогічні методи та техніки, спрямовані на підвищення ефективності комунікації та стимулювання активності студентів.

7. Розробка та впровадження програми покращення сприйняття студентами особистості викладача є важливим етапом у створенні

сприятливого освітнього середовища. Програма, що включає тренінги з розвитку комунікативних навичок, активне слухання, інтерактивні методи навчання та створення зворотного зв'язку, демонструє значне покращення взаємодії між студентами та викладачами. Результати оцінки ефективності програми підтвердили зростання рівня емпатії та взаємодії викладачів зі студентами, що сприяє підвищенню мотивації до навчання та загальної академічної успішності студентів. Студенти відзначили покращення комунікації та розуміння з боку викладачів, що підкреслює важливість продовження розвитку таких ініціатив. Регулярне оновлення та адаптація програми до сучасних викликів навчального процесу забезпечує її актуальність та ефективність. Інтеграція елементів програми в навчальні плани сприяє сталому покращенню взаємодії між викладачами та студентами. Підтримка постійного зворотного зв'язку дозволяє моніторити ефективність програми та вносити необхідні корективи. Залучення студентів до процесу вдосконалення програми через робочі групи або комітети сприяє їх активній участі та відповідальності за результати. Обмін успішними практиками між викладачами та організація семінарів і конференцій сприяють поширенню найкращих методів взаємодії. Загалом, програма довела свою ефективність у покращенні освітнього середовища, підтвердивши необхідність її подальшого розвитку та вдосконалення для підтримки високого рівня задоволеності та успішності студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бур'ян А. В. Типологічні особливості сучасних викладачів вищої школи. *Актуальні проблеми психології в закладах освіти*. 2022. №7. С. 149-153. <https://doi.org/10.31812/psychology.v7i.7275>
2. Величко О., Вікторов В. Самооцінювання у ВНЗ як дієва складова менеджменту якості освіти. *Вісник УАДУ*. 2003. № 2. С. 379-388.
3. Верещагіна Т. О. Інноваційне викладання у закладах вищої освіти: очима вітчизняних студентів *Наука та освіта в умовах воєнного часу : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 28 жовтня 2023 р.) / Міжнародний гуманітарний дослідницький центр. - Дніпро : Research Europe, 2023. - С. 77-79.*
4. Гапон Н., Дубняк М.. Викладач очима студентів. *Вісник Львівського університету*. 2009. № 25. С. 106-113.
5. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко. Дніпропетровськ : Акцент, 2014. 416 с URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720498/2/3-%D0%93%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D1%83%D1%88%20%D0%92.%D0%90.%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%202014_.pdf
6. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи: підручник. /-Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
7. Гринько В.О. Особливості педагогічної діяльності викладача вищої школи у сучасну епоху *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. Вип. 17. 2012. С. 166-173. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apspp_2012_17_24

8. Дмитренко А. О. Типологія викладача. На урок. 2023 URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-tipologiya-vikladacha-295633.html> (дата звернення: 21.04.2024).
9. Жабенко О.В. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників університетів України: особливості організації оцінювання. *Молодий вчений*. 2019. № 8 (2). С. 234–240.
10. Зацерківна М.О. Застосування рr-технології у формуванні іміджу вишу соціокультурної сфери *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія* Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв 2018. 72-79 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/bdi_2018_1_13.pdf
11. Казак І. О. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни: навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с
12. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник. Харків: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с. http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Book_%D0%9F%D0%9C%D0%92.pdf
13. Кулішов В.С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с.
14. Купрій Т.Г. Соціальна афіліація студентської молоді як чинник організаційного розвитку вищої школи. Освітологічний дискурс: електронне наукове фахове видання. 2016. №3 (15). С.51-62 URL: <http://dx.doi.org/10.28925/2312-5829.2016.3.5162>
15. Купрій Т., Щудло С. Соціологічне опитування «Викладач очима студентів» у контексті підвищення якості вищої освіти
16. Лузік, Е.В., Семиченко, В.А., Демченко, Н.І. Сучасне освітнє середовище заклади вищої освіти Україна. 2020. URL:

<https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/43137/1/2.pdf> (Дата звернення:
21.04.2024)

- 17.Методика викладання у вищій школі. Методичні рекомендації / Уклад.
В.В.Стинська. Івано-Франківськ: НАІР, 2016. 65 с.
<https://kpdi.edu.ua/biblioteka/%D0%9C/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%83%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D1%96%D0%B9%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96%20%D0%A1%D1%82%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%92.%D0%92..pdf>
- 18.Нагаєв В. М. Педагогіка вищої школи. навчальний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальностей: 201 – «Агрономія», 202 – «Захист і карантин рослин», 101 – «Екологія», 091 – «Біологія», 051 – «Економіка», 073 – «Менеджмент». Харків: «Стильна типографія», 2019. 267 с. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua//handle/123456789/4841>
- 19.Осетрова, О.О., Борисова Ю. В., Пірог Л. А. Викладач очима студентів: реконструкція образу за допомогою методу незакінчених речень. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 63. С. 148-153.
- 20.Пілов П.І., Свіжевська С.А. Анкетування як механізм моніторингу задоволеності внутрішніх споживачів освітнього процесу Конференція «Управління якістю підготовки кадрів з вищою освітою через удосконалення процедур ліцензування, акредитації та рейтингування» 15-16 березня 2012 р. Національний гірничий університет 70-76 с.
<https://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/3393>

21. Помиткіна Л., Ковалькова Т. Проблема емоційного вигорання студентів. *Український науковий вісник: Соціальна психологія*. Київ : Український центр політичного менеджменту, 2008. – № 6 (32). – С. 94-101.
22. Пономарьова Г.Ф. Взаємодія викладача і студента у навчально-виховному процесі педагогічного ВНЗ. Проблеми інженерно-педагогічної освіти: Стратегія, методологія. 2014. № 45. С.83-87.
23. Прищак, М. Д., Залюбівська О. Б. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2020. 160 с.
https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/28445/%D0%9F%D1%80%D0%B8%D1%89%D0%B0%D0%BA_%D0%97%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D0%B1%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%9D%D0%9F.pdf?sequence=1&isAllowed=y
24. Рябченко В.І. Особистість студента та соціокультурне середовище університету в суспільному контексті. *Збірник наукових праць III Всеукраїнської науково-практичної конференції*. 23 травня 2019 р., м. Київ. Київ, 2019. 100 с.
25. Сингаївська І. В. Теоретичний аналіз проблеми професійної успішності викладача вищого навчального закладу (частина 1) *Правничий вісник Університету "КРОК"* : Збірник наукових праць. 2014. № 19. С. 137-144
26. Сингаївська І. В. Теоретичний аналіз проблеми професійної успішності викладача вищого навчального закладу (частина 2) *Правничий вісник Університету "КРОК"* : Збірник наукових праць. 2014. № 20. С. 217-225
27. Сингаївська І.В. Проблема оцінки професійної успішності викладача вищого навчального закладу. *Психологічні перспективи*. 2015. № 26. С. 264-274. (м. Луцьк) URL: file:///D:/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/syngaivska_0015.pdf (Дата звернення: 28.05.2024)
28. Сингаївська І.В. Психологічні чинники професійної успішності викладача вищого навчального закладу. Тези II Всеукраїнського

- конгресу з організаційної та економічної психології Україна, місто Кам'янець-Подільський, 28-30 травня 2015 року
- 29.Хоружа Л., Братко М., Котенко О., Мельниченко О., Прошкін В. Компетенції викладачів вищої школи в добу змін: діагностика та аналітика (за результатами дослідження в Київському університеті імені Бориса Грінченка) / за наук. ред. д-ра пед. наук, професора Л. Хоружої. Київ : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2018. 92 с.
  - 30.Щудло С. Механізми формування соціальних конвенцій у вищій освіті як умова забезпечення її якості. S.P.A.C.E. 2016. № 1. С.31-37
  - 31.Chan, S., Manewan, S., & Koul, R. Teacher educators' teaching styles: Relation with learning motivation and academic engagement in preservice teachers. *Teaching in Higher Education*, 2021. P. 1–22.
  - 32.Hellebaut, S., Haerens, L., Vanderlinde, R., & De Cocker, K. (2023). Burnout, motivation, and (de-)motivating teaching style in different phases of a teaching career. *Teaching and Teacher Education*. 2023. P. 1–14.
  - 33.Herppich, S., Praetorius, A. K., Förster, N.. Teachers' assessment competence. Integrating knowledge-, process, and product-oriented approaches into a competence-oriented conceptual mode. *Teaching and Teacher Education*, 2018. № 76, 181–193.
  - 34.Huber, S. A., & Seidel, T. Comparing teacher and student perspectives on the interplay of cognitive and motivational-affective student characteristics. *PloS One*, 13(8), e0200609. 2018. URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0200609>. (Дата звернення: 21.04.2024)
  - 35.KUPRII, T., & SHCHUDLO, S. (2019). The poll "Teacher through the eyes of students" in the context of improving the quality of higher education. *EUROPEAN HUMANITIES STUDIES: State and Society*, 20(4), 192-201. <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2019.4.14>
  - 36.Mouratidou, K., Grassinger, R., Lytrosygouni, E., & Ourda, D. Teaching style, motivational climate, and physical education: An intervention program

- for enhancing students' intention for physical activity. *The Physical Educator*, 2022. P. 514–532.
37. Shah, R. K. Philosophical foundation of learner centred teaching. *International Journal of Law, Education, Social and Sports Studies*. 2020. P. 1–16.
38. University teachers' professional vision with respect to their conceptions of teaching and learning: findings from an eye-tracking study. 2023 URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/feduc.2023.1232273/full> (Дата звернення: 21.04.2024)
39. Xin X. Teachers on the Market: A Typology of Teacher Applicants' Missions, Visions, and Values. 2021. 34 p.